

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput secundum. Quomodo Vviclephi haeresis in Bohemiam illata & à
Ioanne Hussio propagata sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

in quibus illa furoris sui vestigia tristitia reliquit, Regiones ac regna mihi obseunda sunt, ut quis in singulis tam Republicæ quam Religionis status fuerit in elapso, & sit in hoc novi sæculi, nimirum Anni MDC. initio, intelligatur: à præscriptis limitibus paullum mihi digrediendum est, & à Luthero ad alios quoque veniendum. Pro uno Martino videbis hoc loco duos Joanes, qui proxime superiorum sæculorum Ecclesiam hæresibus suis contaminant: post quos tertius tandem longeuus deerior prodibit, qui magno nisu totam Ecclesiam demoliri aggressus.

Duotum ergo istorum historiam accessamus: Licet enim ab Ænea Sylvio, Joanne Cochæo, (a) & alijs descripta exstet, nobis tamen præcipua inde quæ ad institutum nostrum pertinere videbuntur, capita excerptanda, & Lectori breuiter proponenda visa sunt. Nec inutilis, aut inuicunda erit nostra novis in quibusdam adijciendis diligentia. Postquam enim præcedentibus libris exorti in Germania schismatis, & in eadem admirabiles mutationes quas religionis inuexit mutatio, tum longam inde natam calamitatum seriem demonstravimus; reliquum est, ut idem in vicinis & earundem miseriam socijs, regnis & regionibus faciamus, ut quibus singulæ factionibus & dissidijs distractæ sint intelligatur. Erit, spero, Lectori hæc non inuicunda varietas, cui alioquin ædiolosum sit in hoc theatro solam Germaniam cum Luthero suo spectare. Quia vero prima hæreseos veneno infecta fuit Bohemia, age alterum hunc Joanni Hussio, cui illa calamitates suas debet, in scena locum demus, Lutherum deinde quod hic demoliri cœperat, totum destruentem reproducamus.

QUOMODO VVICLEPHI HÆRESIS IN BOHEMIAM ILLATA, & à JOANNE HUSSIO PROPAGATA SIT.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

- I. De Joanne VViclepho Anglicano presbytero.
- II. Hæresici libri combusti, & quomodo VViclephi scripta regum evaserint.
- III. Similitudo hæreseos VViclephistica & Lutherana.

IV. Artium quidam Magister turbas excitat.

V. Laudabilis Ecclesiæ consuetudo in prohibendis hæresicorum libris.

VI. Clementis VIII. littera ad auctorem, quibus rei hæresicorum libros legendi facit potestatem.

FUIT in Anglia presbyter, parochiæ cuiusdam Curio, Joannes VViclephus nomine, homo non vulgaris eruditionis, præsertim in Theologia quam profitebatur scientia. Hac ille sua quantumvis exigua doctrina in status Vigorniensem Episcopatum ambiverat; non minus ignominiose quam ambitiose quem petiverat, repulsus. Hac illi repulsa irritatus, omnes vindicandi se occasiones circumspexit, more hæreticis ab antiquissimis usque temporibus usitato, qui passione aliqua vehementi à via communi abacti deprehenduntur. Sic enim ob similem causam Ecclesiæ sese subduxit *Valentinus*, ut *Tertullianus* exprobrat; sic *Marcion*, scribente *Epiphano*; sic *Montanus*, testante *Theodoro*; sic *Novatus*, Sancto *Ambrosio* teste. *Ætium* quidem, eo quod Episcopatu indignus iudicatus fuerit, hæreticum factum, *Epiphanius* scribit; (a) ut & *Nestorium*. (b) Paucos certe ab Ecclesiâ deservisse constat, qui non hanc commentariæ alicuius, quam illatam sibi videri volebant, iniuriæ ansam arripuerint. Idem VViclephus fecit: qui quum Theologiam in Oxoniensi Academia profiteretur, irritatus, ut dixi, quum Ecclesiâ, à qua repulsus fuerat, auctoritatem, tum quosdam Catholicæ Fidei universali hætenus consensu receptos articulos in dubium revocare cœpit; tanto maiori cum scandalo, quod ab omni hæreseos ministro tum immunis esset Ecclesiâ. Quo vero Regi doctrinæ suæ virus in tanto facilius instillaret, persuadere ei conatus est, ipsum Anglicanæ Ecclesiæ esse caput, nec, excepto uno Iesu Christo, aliud ipsi agnosendum: qua quidem arte plerique omnes hæretici terræ Reges ac Principes in suam nassam pertrahere studeant, quos tamen ipsos illi ipsi turpiter exautorant. Sed dogmata hæc vix à VViclepho spargi cœpta, primum Nationali Angliæ Concilio, deinde Parisiensi; quæ patem tum non habebat. Universitatis censura, tandem etiam Universalis Romæ congregati Concilij decreto, hæreseos & impietatis fuere condemnata. Initio quidem cõprehens⁹ fuerat, sed quia pœnitentiâ simulâbar, iterum

a in Historia Hussitica. a Hæres. 24. b Theod. lib. 2. Epp. Hæres. 13.

rum dimissus. Quum vero hæresin suam disseminare non cessaret, proscriptus, ut Lutherus apud Saxonem, sic Wiclephus apud Lancastriæ Ducem latibulum quaesivit, & inuenit. Tandem quum patriæ haud ita multum incommodasset, plerisque doctrinæ eius constanter se opponentibus, mortuus est Anno MCCCLXXXVII. Eius mortem VValsinghamus qui Angliæ res litteris prodidit, sic describit (e)

Die qui S. Thoma Archiepiscopi Cantuariensis memoria sacer est, quum Ioannes VViclephus, diaboli organum, hostis Ecclesiæ, & mendaciorum artifex ad conscientiam esse prepararet, iusto Deo iudicio in paralysin incidit; sic ut impurum illud os, quod tantas contra Deum & Sanctos blasphemias euomere consueuerat, mirabiliter non sine spectantium horrore distortum apparet; lingua ultra modum incrassata, ad confitendum peccata ei verba negaret; & tremens caput aperte ostenderet, sententiam quam contra Cain Dominus pronunciauit, contra ipsum latam esse. Mortuus, discipulos aliquos reliquit, qui, ut eius aui scriptores testantur, nefandis criminibus & libidinibus se polluebant. Tandem XXI. post mortem eius anno, publico iudicio condemnatus, ossa eius, unâ cum omnibus, qui reperiri potuerunt, ab ipso compositis libris, combusta sunt, ut tam detestabilis hominûs memoria penitus aboleretur. Ita VValsinghamus (d)

II. Eodem modo Arrij scripta, Constantini iussu Nestorij, edicto Theodosij & Valentianiani: Eutychie & Apollinaris mandato Imperatoris Martiani cremata sunt, itemque aliorum qui post illos exstiterunt: qui etsi innumeros fere libros scripserint, illorum tamen omnium nulla exstat memoria, quam quod publicis tam Ecclesiasticis quam Ciuilibus magistratus edictis hæreseos damnati, & igni adiudicati leguntur (e) Nec tamen VViclephi scripta sic aboleri potuerunt quin eorum nonnulla à quodam ipsius discipulo ab incendio seruata & alio asportata sint. Cochleus Anglum fuisse dicit, Petrum Payne nomine, ex domo quam putridi piscis vocabant. At historia pseudo martyrum Bohemum fuisse ait, genere nobilem, qui Oxoniæ litteris operam dederit. Hic libros VViclephi primus in Academiam Pragensem tum celeberrimam, attulisse fertur. Alij Hieronymum Pragensem, de quo postea nobis sermo erit, Oxonia domum reuersum, VViclephi quædam scripta secum asportasse dicunt, quæ iuuentus Academica, no-

uiratis plerumque auida, magno studio sibi compararit. (f)

Et hac quidem ratione putridum VViclephiticæ hæreseos semon, quod patrium solum respuebat, in alieno solo, à putrida illa manu satum, facile succreuit. Et sicut is qui primus Iesu Christi Euangelium in Saxoniam intulit S Bonifacius, (g) ex Anglia prodijt; sic ex eadem natione is qui primus eam hæresi infecit, est exortus. Quamprimum vero Vniuersitas Pragensis, cuius regimen tum penes Germanos erat, de VViclephi scriptis rescuit, eorum lectione tamquam hæreseos damnatorum suis statim interdixit.

III. Inter absurdas vero & impias VViclephi opinioniones facile primum illæ de Sacramento Altaris locum obtinent, à Luthero postea resuscitæ quiimpanationis primum auctorem se fert, turpi hac gloria VViclephum defraudans. Hic enim ita argumentabatur; quemadmodum Iesus Christus simul sit verus Deus & verus homo; sic hostiam consecratam esse simul corpus Iesu Christi, & verum ac naturalem panem. At, si comparatio hæc naturæ panis & naturæ Corporis Christi in Sacramento bona est vtrique sic bona erit, ut sciti Natura Diuina & Humana in Christo Domino est vna hypostasis, substantia, seu persona aut (suppositum) nam varijs nominibus SS. PP. Concilia, & Theologi ista secreta rudibus explicare conantur; & quidem diuinum, quod fuit ab initio apud Deum, & erat Deus, lumen de lumine, Deus verus de Deo vero &c. (h) Sic Corpus Iesu Christi & naturalis panis in Eucharistia VViclephistica erunt vna Hostia consecrata, & consequenter tam Verbum æternum, eiusque diuinitas pariter & Humanitas cum pane naturali, subsistent in hostia consecrata, tanquam in supposito Nouo, quod est grandis blasphemiam, & omnino est impossibile: Vel certè natura panis cum suis accidentibus assumetur ad humanitatem & diuinitatem, ut subsistat in personalitate Dei, ut sicuti olim dictum est, (i) Verbum caro factum est, & Deus homo factus; ita nunc nouo conditore vel Spiritu nouo VViclephi operante, verus fiat sermo: Verbum panis

c VValsingham pag 338. d Vid. Tho. Val. Io. Nider. 10. de Turc. cere. Verus. Bertel de Luxemb. Blond 11. Niceph. lib. 8. cap. 53. Histo. tripar. cap. 9. S. Basili. de Spir. sanct. cap. 6. & lib. 7. cap. 6. f Vid. Æn. Syl. lib. 3. cap. 35. g Vide Vitam eius in Moguntia Serrarij Sideribus Brocveri, S. Marcellinum in Vita S. Suibersi. &c. h Symbola Nicæna, Constantinopolis. &c. i Ioan. 1.

nis trivocus factum est, vel Deus est factus panis, quorum utrumvis elegerit VViclephista toto celo impinget, & vapulabit. Nam in priore sensu hæretici sui erroris, unum Christum dicet duplicem esse personam, nempe *divinam* quam semper habuit nec amisit, & creatam nempe *Hosiam*, quam de novo accepit: in posteriore vero sensu fatebitur, Christum Dominum triplicem esse Naturæ nempe *Divinæ humanæ, & panicæ*, nisi velit dicere panis substantiam seu naturam Christi Domini corpori tanquam novam vestem iniici, quo tamen dicto æque impinget, cum verbum formæ, quæ hoc VViclephisticum indusium ei circumponitur, ipsi indusio contradicat, & ipsum destruat, dicente Domino & omni Ecclesia cum eo veraciter; *Hoc est Corpus meum. Hic est Calix Sanguinis mei &c.* nequaquã vero: cum *Hoc est Corpus meum*, vel, in *Hoc est Sanguis meus*. omitto alia absurda errorum olida scelerata hic latentia. Ex illo vero patet, VViclephi doctrinã de Eucharistia, à Lutheri doctrina nõ multum discrepare, quum in hoc, tam in alijs articulis, ut de indulgentiis, de ordine & hierarchia Ecclesiasticis, quam non minus quam Lutherus confundere & proculcare nitebatur, dicens inter alia, *omnem Ecclesiasticam muneris dignitatem & efficaciam non ab ipso officio, sed à sanctitate & doctrina surgentis pendere*. Quam vero contempnim & de universo ordine Ecclesiastico, & inprimis de Religiosis seu Monachis & sentiat & loquatur, scripta eius multis locis testantur.

Augustinum, ille & Benedictinum, & Bernardum damnatos esse ait, nisi pavituerint in hoc quod religionem ingressi sunt. Diaboli esse filios qui Monasteria condiderunt. Eos qui religiones eiusmodi instituerunt, peccasse mortaliter. Omnes religiones à diabolo esse introductas. Ecclesiam Romanam esse Synagoga Sathana, &c. Quædam ipsius dogmata ab Anabaptistarum delirijs non longe abeunt, ut quum dicit verbo Deirepugnare, ut Ecclesiastici bona temporalia possideant, sed certis tantum pensionibus illos contentos esse debere. Populum posse ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere, & de statu daturbare Decimas esse meras eleemosynas, & propter peccata à Parochianis posse auferri. Operere unumquemque labore manuum suarum victum sibi comparare. Imperatores & seculares alios à diabolo seductos fuisse, ut Ecclesiam bonis dotarent temporalibus. Omnia iuramenta esse illicita, &c.

Alios eiusdem VViclephi articulos omitto, ut quod asserit, *Episcopum vel sacerdotem qui mortali sit obstrictus peccato, non consecrere, nec baptizare, nec consecrare*: quasi in magno hoc mysterio homo non

Deus, & creaturæ potius meritum & dignitas quæ Dei potentia respicienda & consideranda sit. Ut & illud quod idem affirmat, *Omnia ex necessitate quadã absoluta venire. Deum obedire debere diabolo*. Hæc & alia VViclephi dogmata is qui pseudo Martyrum historiam collegit, caute sane, vel astute potius omisit: illud solum iniquens, à VViclepho aliquot articulos contra Pontificij Cleri abusum fuisse promulgatos: quæ tamen diligenter persequutus est insignis Theologus Bohemus Prisbram nomine, qui quum initio VViclephicæ hæreses esset affectus, ad Catholicam postea Ecclesiam reversus, impia VViclephi dogmata scriptis vehementer oppugnavit.

IV. Interdictum vero illud de legēdis VViclephi libris, scholarium animo tanto maiori ut fieri læpe videmus, in illicitis, & vitiosis, desiderio accendit explorandi, quænam illa nova esset religio. Idem Fabritij libellis accessisse historici testantur: quos quanto magis Nero vetuit, & eos qui vel penes se habere vel legisse convicti fuerant, acerbioribus pœnis affecit, tanto maiori studio conquiriti & lecti sunt. Idem VViclephi & plerisque hæreticorum libris evenit. Quasi ignis ipsis cremandis suppositus, hominum animos ad ea legenda magis incendat. Germani quidem theologi pestilenti huic doctrinæ quo minus latius proferperet, diligenter obstiterunt, quam tamen artium quidam magister, Bohemus natione, & magnæ inter suos & ex estimationis & auctoritatis, eorundem odio (cuius causas sequenti exponam capite) occulte auditoribus suis commēdabat & instillabat; adeo ut quamvis initio unã cum Prisbramo, eius condemnationi subscripisset, eam tamen propugnare postea non dubitavit. Hic inter Bohemos, per excellentiam quandam, Magistri Joannis, nemine celebrabatur nullo alio cognomine nisi à patria, quæ Hufspagus erat, insignis: obscurus scilicet, & quasi incerto patre natus homo. Huius præcipue studio & opera factum est, ut exsequutio contra prædictam VViclephi doctrinam lænter admodum processerit, unde brevi tempore univèrsa civitas Pragensis, transcriptis læpe & multiplicatis VViclephi libris, fuit repleta. Hæc variæ in scholis contentiones exarserunt, hinc VViclephistarum & Lollardorum nomina exorta sunt. Sic enim novi illi ex Anglia progressi hæretici appellabatur, sumpto ab ijs nomine, quos Anno MCCXIII. extitisse Trithemius scribit, ut quibus pene erant gemini.

Rr

Ur

ut paucis absolvam, primum hæreseos venenum librorum Wiclephi lectio in Bohemia & vicinis regionibus profeminavit.

V. Laudabilis sane, inde ab antiquis usque temporibus, in Ecclesia mos obtinuit, quo hæreticorum librorum lectione suis alumnis interdixit, quibusdam tamen exceptis personis, quibus illa certas ob causas permissa est lectio. Si namque ex Apostoli præcepto, (*hæretici familiaritate post unam alteram admonitionem fugere debemus*, quanto magis à scriptis eorum quemque cavere sibi oportet quæ sunt ipsum Hominis hæretici semen, seu zizania in agrum Dominicum inpersa.

Quod si odium illud quo eos prosequimur qui Deum oderunt, sanctum & religiosum est, ut Hilarius affirmat; omnia sane extreme odisse debemus, quæ à capitali Dei hoste proficiscuntur. Si denique legibus non modo adulterinam aut falsam monetam, vel sub alio quam legitimi Regis titulo eudere, verum etiam, ab alijs culam habere & erogare, sub læsæ Maiestatis criminis pœna veramur, sed penes nos habere & legere prohibemur; quum omni aduherina illi moneta peiores sint, & longe aliã quàm eius quæ supremum nos dominum agnoscimus, habeant imaginem & inscriptionem. Sapienter apud Virgilium Laocœon inquit; *metuo Graios quod donaferentes*

Equi semper boni Catholici esse eos omnes libros qui ab Ecclesia condemnati sunt, pro condemnatis habere, & sine ulla causâ investigatione oculos ab ijs legendis, & aures ab audientis abstinere. Qui contra faciunt & eiusmodi vel hominibus vel scriptis aures præbent, mentis suæ tranquillitatem ipsi turbant, scrupulosiores scilicet plerumque facti. Neque illi ex cæcæ fidei mibi videntur, qui ista se legere vel audire audent, ut fidem inde suam tanto magis confirmant. Numquidem non ridiculus, sed stultus ille fuit, qui primus in se aconiti vim, cum certissima sua morte (postquam omnis ista cognitio iutilis est) experiri voluit: Sanctus Hieronymus reprehendit eos qui ieiunij operam daturi, sumptuosius tamen & splendidis epulis interesse gaudent ut & Monachos, qui perruptis Monasterij claustris, in Principum aulis & medijs sæcularum hominum turbis obversantur, ubi vix tuta esse potest ipsa pudicitia & sanctitas. Noverat enim vir sanctus, quam periculosum sit velut collato pede cum ijs hostibus pugnare, qui vix ulla ratione alia, quam fugiendo vinci possunt. Longe facilius & tutius est intra murum contra arietis ictum sese defendere, hostemque

à superiore loco propulsare, quàm medijs in campis, ubi assiliri undique possis, acie cum hoste confingere. Quam cito enim vel levi brachio totum seculum in caput nostrum incidere, vitamque nobis auferre queat? Serpens ille sub pulchris illis, ut prima fronte, (nempe bêtâda & muliebri facie Apocalypticarum locustarum) videtur, hæreticorum scriptorum floribus latens, ubi oculos nostros ad legendum pellexerit, virus suum animis statim tacite afflat, iuxta eandem locustarum descriptionem, quatuor potestas dicitur esse (1. ut potestas scorpionum, nam progressa eorum lectio sensus nostros pervertit, & iudicium corrumpit in ijs qui nullo muniti prophylactico medicamento, remtam pestiferam tractare non verentur. Et quemamodum nauatilitus legentes, etiam si nihil minus cogitent quam in altum enavigare, nisi tamen navim in portu anchora firmant, maris tempestate & fluctuum reciprocantium vis sæpe abripitur: sic curiosi isti qui hæreticorum libros legendos suscipiunt, nisi firmissimam fidei anchoram in Romanæ Ecclesiæ portu tenerint, levitatis suæ ventis in errorum, vel etiam impietatis & atheismi abyssum, cum sempiterno animæ exilio, plerumque propelluntur. Rudis enim maris artium lector, in istiusmodi libris nihil frequentius quam Jesu Christi, quam Salvatoris, quàm Domini nomen inculcat. In videns, merâ ijs sanctitatem contineri statim arbitrat, atque inde mirifico lectionis studio magis magisque incenditur; parum interea memor nihil tam sacrum, nihil tam divinum esse, quo malignus Spiritus non abutatur, ut in chartis superstitiosis indices videmus, in quibus una cum sanctæ crucis signis alia abominanda nomina & signa permiscuntur. Hæc quippe effusa est, qua homines minus cauti a demonio non aliter quam hamo pisces capiuntur. Sic videmus diabolos sola verba magorum negligere, & imperium detrectare, nisi eadem frequenter quum sacratissimi Dei viuentis & Jesu Christi nomine, tum Crucis & aliarum sacrarum rerum usurpatione exornent, ut simplices attendentes hæc sola quæ pia sunt, impia non advertant persuadearque sibi quod sacrorum sola vi, & non pacto maligno adigantur, & sic sibi persuadent, nihil mali in arte illa esse posse, ad quâ divinis verbis & signis opus est. Sicut vero bulborum caro initio quidem gratissimi est saporis, postea vero cerebrum multis horribilibus visis & somnijs perturbat: eodem modo qui hæreticorum scripta Jesu Christi & alijs eiusmodi speciosa pietatis ambitu matris pictura, legunt,

1. Apocal. 9. 3.

int.

in istio quidem voluptatem aliquam capiunt, at postea infinitas molestias & turbationes sentiunt, sed damnantes suam securitatem, ut qui antequam nauim soluerant, futuram tempestatem non animo & cogitatione præcepissent. Sed in primis iuuentus istiusmodi laqueis facile capitur, ut in cuius animis experientia multæ defectu, certa aliqua & firma veri persuasio nondum radices egit. Externâ quippe illam & artificiosam orationis structuram admirati, nondum maturo ad iudicandû his de rebus, quæ sub verbis latent, iudicio, facile impelli se patiuntur: quemadmodum videmus aerem pestilentem magis insinuare se vestibus laciniosis & plicarum plenis, quam extensis; & facilius iuuenilibus corporibus quam senilibus, quæ callum quasi obdixerunt, adhærescere. Non sine causa profecto is qui inter paganos sapientissimus celebrabatur Plato, tenens animis poetarum lectione interdixit, ne deorum illis transformationibus & turpibus amoribus numerosa & auri bus gratissima oratione decantatis offenderentur ac corrumpentur. Verus est verbum, eum qui bene cepit, dimidium facti habere: quod in iuuenibus maxime verum est, quorum animus quoscumque characteres & figuras quæ imprimuntur, recipit. *Cereus in vitium factus*, ut cum Horatio loquar: eorum præsertim qui magis ad malum (quales ferre omnes sunt) quam ad bonum propendent; quâ istiusmodi animi maiorem habeant cum vitij imperfectione, quam cum perfectione virtutis analogiam & proportionem. Quod si, ut idem Plato dicebat, *periculosum est iuuentus animos obscuris illis & stultis fere imaginationibus & fabulis imbui*: quanto maius periculum in istis erit ab ijs libris, qui falsam doctrinam, sed fucis veritatis pictam, continent, ac sensim etiam aliud agentibus instillant?

VI. Consuetudo hæc vel decretum potius Ecclesie diu me continuit quo minus ne oculus quidem legeris quos innumeros fere quotidie hæreticis protudit, libris conscelerare ausus fuerim donec Antichristum meum conscribens, ut infamem illam Ioaniam à Pontificia Sede, in qua nonnulli eam, mentiendo sibi ipsis, collocarant, deturbarem, hæreticorum atculas quoque excutere sum coactus. Quocirca eius mihi opem implorandam putavi, qui & de futuro mihi veniam, & de præterito absolutionem largiri posset: à quo & post multas dilationes, libros eiusmodi legendi facultatem, etsi non sine difficultate, impetraui; quam hoc loco, ut & Pontificum Breue, inserere mihi visum fuit, ut & pulcher ille atque admirabi-

lis ordo ac disciplina, qua Mater nostra Ecclesia filios suos regit ac constringit, eluceat; & ab illis qui sine discretione perniciosis legendis libris sese applicant, quanti periculi res sit, regulas ab Ecclesia præscriptas transilire, intelligatur. Sic vero se habet Breue Pontificis.

Clemens PP. VIII. Dilecto filio Florimundo Ræmundo, Senatori regio in Parlamento Burdigalensi.

DILECTE fili salutem & Apostolicam Benedictionem: *grauis testis, & cui ob spectatâ virtutē, & egregia animi ornamenta multum merito tribuimus, Filius noster dilectus Cardinalis de Gioiosa narrauit nobis diligenter de tua pietate, de tuo zelo Catholica fidei, & insigni deuotione, quâ geris erga hanc sanctam Apostolicam sedem, in qua is qui diues est in misericordia, quique in alius habitas, & humilia respicit, nos immeritis Ecclesia sua præsidere voluit, Tamesi libri tui de Antichristo, & alij pro veritate Catholica & eiusdem sanctæ Sedis defensione aduersus profana nouitatis sectatores luculenter scripti, non solû eruditionē & eloquentiâ, sed zelum tuum, & deuotionē, quam diximus, manifeste ostendunt. Tibi igitur, fili, gratulamur, quod dona, quæ à Deo accepisti ad eius gloriâ potissimū confers, & talentum à summo Patrefamilias tibi creditū fideliter & fructuose negotiaris: Quare has ad te litteras dare placuit, ut intelligeres te à nobis amari, & pijs lucubrationes tuas nobis gratas esse, & ut tanto cum maiori spiritu hilaritate atque ardore pergas, Dei adiutrice gratia fidei causâ aduersus Sathanae machinationes pro tua virili propugnare. Nos enim industria & commeditus tuis, quantum cum Domino poterimus, libenter ubi vsus venerit iussuragabimur, quæ admodū eidem Cardinali diximus. Interea laboribus tuis & vigilijs bene precamur, & nostrâ Apostolicâ benedictionē tibi benigne impartimur. Dactū Roma apud sanctū Marcū sub annulo Piscatoris, die septima May, MDXCIX. Pontificatus nostri an. oñ.*

Litteræ verò quibus mihi hæreticos libros legedi ab generali Inquisitione sit facultas sic habet.

Ludovicus Episcopus Sabinen. Madrutius, Iulius Antonius Sanctiorius Episcopus Prænestinus sanctæ Severinæ, Petrus Tituli sancti Laurentij in Lucina Deza, Dominicus Tituli sancti Chrysogoni Pinellus, frater Hieronymus Bernerius Tituli sanctæ Mariæ supra Minervam Asculanus, Lucius tituli sanctorum Cyrici & Iullitæ Saxus, Camillus Tituli sancti Eusebij Burghesius, & Pompeius Tituli sanctæ Balbinæ Arrigonius nuncupati presbyteri, miseratione diuina sanctæ Romanæ Cardinales, in vniuersa Republica Christiana aduersus hæreticâ prauitatem

generales Inquisitores à sancta Sede Apostolica specialiter deputati. dilecto nobis in Christo Florimundo Ramundo in Parlamento Burdigalensi consiliario salutem in Domino sempiternam. Cum in generali congregatione sancta Romana, & universalis inquisitionis coram sanctissimo in Christo Patre & Domino nostro, Domino Clemente divina providentia Papa VIII. ac nobis infra scripta die habita pro parte tua, expositum fuerit per Illustriissimum & Reverendissimum Dominum Franciscum Tituli sancti Petri ad Vincula S. R. E. presbyterum Cardinalem de Gioiosa nuncupatum, quod tu iam diu prosequeris recentium hæreticorum errores, & hæreses refellere, & confutare, & iam multa opera ad defensionem sancte sedis Apostolica edideris, ac pro huiusmodi sui instituti continuatione, & conscientia tua securitate supplicatum fuerit, ut pro tam necessario ad Dei gloriam, & animarum profectum prestando officio, tibi quoscumque hæreticorum, aut alios prohibitos sibi tenendi, & legendi facultatem, & auctoritatem concedere dignaremur.

Nos quibus in primis curas est, ut omnis hæretica pravitas è mentibus hominum tollatur, ac summo opere cupientes, ut S. Catholica & orthodoxa fides ubique floreat, & augeatur, huiusmodi supplicationibus inclinati, ac de tua doctrina prudentia, & erga fidem Catholicam zelo, quibus apud nos fide dignorum virorum, præsertim dilecti D. Francisci Cardinalis testimonio commendatis, in Domino confisi, & efficacius, & fructuosius in illis partibus munere tuo ad Dei gloriam, & animarum profectum, fungi, faciliusque hæreticorum fallacias, errorem ac hæreses refellere, & confutare possis, & valeas, auctoritate Apostolica nobis commissi tibi, ut ab his censurarum, & poenarum incursum, quoscumque libros prohibitos, & hæreticorum authorum, etiam in indice librorum prohibitorum contentos, per te ipsum tantum libere, & licite, secreto tamen, & sine ulorum scandalo vel periculo, ad effectum alios, & eorum hæreses, vi præsertim redarguendi, confutandi, & impugnandi, legere ac retinere possis, & valeas, licentiam & facultatem ad triennium tantum à data præsentium numerandum tenore eorundem, damus, concedimus, impartimur, in iuncto tamen tibi, ut tam præsentium litterarum exemplum, quam hæreticorum librorum prohibitorum, quos huiusmodi nostra facultatis vigore leges, an retinebis, notam quam primum exhibeas. Reuerendissimo admodum in Christo Patri, Domino Archiepiscopo Burdigalensi, vel eius Officiali seu Vicario in spiritualibus generali vel alteri ei ordinario, ubi vis debis, ut dicto triennio elapso libri huiusmodi ei consignentur, vel post obitum tuum, si te interim forte ex hac vita migrare contigerit, provideat diligenter, ne ad aliorum manus valeat pervenire, sed innoxia tradatur ignibus concremādi. Nō obstantibus in

contrariū facientibus quibuscumque. In quorum omnium, & singulorum fide, & testimonium præsentis literas per infra scriptum nostrum officium, sancta Romana, & universalis inquisitionis Notariū fieri fecimus, & manibus nostris subscriptas sigilli eiusdem sancti officii, quo in talibus utimur, iussimus appensione muniri. Datū Roma in Palatio Apostolico apud S. Petrum in dicta generali congregatione sancte Inquisitionis, die XI. mensis martij MDXCIX. Pontificatus summi in Christo Patris & Domini Clementis Papæ VIII. An. oct. X. F. Catholica. approbo Flū. Not.

Non equidem dubito, quin invidi homines, qui ut aranea quidquid venaræ fuerint, in venenum vertunt, sic omnia etiam bona & laudabilia malam in partem interpretari solent, ubi has Pontificis ad meliteras hoc loco conspexerint, ambitionis & mundanæ vanitatis me sint infimulaturi. Verum sentiant illi, & dicant quidquid velint, mihi quidem quam semel institi viam tenere semper decretum est. Satis in se ipsa habet virtus præsidij, satisque est bono viro, ut talis sit, licet non omnibus videatur, ut qui existimatione & multitudinem suam non tã externo splendore & hominum opinione quã interna animi conscientia metiatur. Neque vero hanc ego calumniã anxie effugendam mihi existimo, modo quod ago ad divini nominis honorem & publicam utilitatem vergat. Agnoscite vos hic ô superbi patris superbiæ filij, eius humilitatem, quæ vos dicitis à nobis pro Deo haberi: qui tamen usque ad eum se dimittit, ut mihi, in quo tam è nihil est quam prompta quædam & perpetua Dei causam defendendi voluntas, facultas vero non ita magna, tam insignem favorem & benevolentiam præstare non dedignetur. Discite hinc quã grato ille animo agnoscat eorum labores, qui tuas illas sæculi nostri Harpyias & hæreses monstrat quibus possunt modis fugant, & persequuntur, & conficiunt. Itanempe Pastor hic Universalis universæ Ecclesiæ curam gerit, ut etiam ad particularia descendat. Quin vobis ô Catholice religionis alumni, in eius defensione ad extremum usque spiritum incumbite, quum meum vobis ostendat exemplum, quam prompta sit sua sanctitas ad remunerandos vestros labores, & omnibus viribus ex Summi ore Pontificis, qui à Spiritu Sancto afflatus, errare non potest, infallibile hoc iudicium vobis comparare annuimini, quidquid in hac causa operæ & laboris collocaveritis, Deo gratum esse quod etiam ipse non modo in cælis, sed etiam per magnum suum in terris Vicarium tam liberaliter compensaturum sese sponndit.